

προτέρα τοῦ συμβεβηκότος, καὶ τὸ καθόλου τοῦ μερικοῦ, προτέτακται πάντως ἐκεῖνο τὸ μέρος ἐνῷ καὶ σύμφων ταῦτα ἔστιν· ἐπάγεται δὲ τὸ μάλιστα αὐτῷ ἀντικείμενον, τοῦτο δέ ἐστι τὸ μερικὸν συμβεβηκός· καὶ ἐπειδὴ πάλιν τῷ καθόλου συμβεβηκότι ἀντίκειται μάλιστα ἡ μερικὴ οὐσία, προτίθεται τὸ καθόλου συμβεβηκός διὰ τὸ καθόλου εἶναι· ἐπάγει δὲ τὸ μάλιστα ἀντικείμενον, τὴν μερικὴν οὐσίαν.

Τέταρτον, δτι ὁκτώ εἰσι τρόποι τοῦ εἶναι ἐν τοις· εἰς μέν, καθ' ὃν ἐστι τὸ μέρος τὸ ὄλοχληρον ἐν τῷ ἴδιῳ ὅλῳ· δεύτερος δὲ ἀνάπταται· τρίτος ὡς τὸ μέρος τὸ ὑποκείμενον ἐν τῷ ἴδιῳ καθόλου ὅλῳ· τέταρτος δὲ ἀνάπταται· Καὶ οὗτοι οἱ τέσσαρες τρόποι λαμβάνονται· τῇ παραχθέσει τοῦ ὅλου πρὸς τὸ μέρη, ἡ τοῦ ὄλοχληρου ὅλος, ἡ τοῦ καθόλου. Πέμπτος ἐστιν ὡς τὸ συμβεβηκός ἐν ὑποκείμενῷ, περὶ οὗ ἐνταῦθα διαλέγεται· Καὶ διενήγορον οὗτος ἀπάντων τῷ προειρημένῳ ἐν τῷ μὴ εἶναι τὸ συμβεβηκός οὔτε μέρος, οὔτε ὅλος, οὔτε καθόλος, οὔτε μερικόν· καὶ ταύτης τῇ διαφορᾶς δὲ Φιλόσοφος ἀπιστεῖ ἐν τῷ λέγειν· „Οὐ ἐν τοις μὴ ὡς μέρος ὑπάρχον.“ Προστιθέτει δὲ δτι ἀδύνατον αὐτὸν χωρὶς εἶναι τοῦ ἐνῷ ὅλου ἐστιν, χωρίς εἰς αὐτὸν ἀπὸ τῶν ἄλλων τῶν ἐξῆς γίγουν τοῦ τε ἐκτοῦ, διὸ ἐστι τὸ ὡς ἐν τόπῳ εἶναι, καὶ ἀπὸ τοῦ ἐβίδόμενοῦ, διὸ ἐστι τὸ ὡς ἐν τέλει εἶναι, καὶ ἀπὸ τοῦ ἐγδέου, διὸ ἐστι τὸ ὡς ἐν ἀρχογενεῖ εἶναι· πάντα γάρ ταῦτα δύνανται εἶναι χωρὶς τῶν ἐν αἷς εἰσιν, τὸ δὲ συμβεβηκός οὐδαμῶς.

Οἱ μὲν οὖν Ἀριστοτέλει παραδεῖσμένοις τοῦ ἐν τοις τρόποις τοσοῦτοι εἰσὶν. Ἐνισι δὲ προστιθέασι καὶ ἑτέρους τρόπους τρεῖς· τό τε ὡς ἐν χρόνῳ εἶναι καὶ ὡς ἐν ἀγγείῳ καὶ ὡς εἰδος ἐν ὕλῃ, ὡς εἶναι τοὺς πάντας ἐγδεκα. Δύνανται δὲ καὶ οὗτοι πρὸς τοὺς προειρημένους ἀνάγεσθαι, τὸ μὲν ὡς ἐν χρόνῳ εἶναι πρὸς τὸν πρῶτον, τὸ δὲ ὡς ἐν ἀγγείῳ πρὸς τὸν ἕκτον, τὸ δὲ ὡς εἰδος ἐν ὕλῃ, πρὸς τὸν πέμπτον. Τὰς δὲ αἰτίας παρίεμεν τοῖς θεωρεῖν βουλομένοις διὰ συντομίαν.

Leçon IV.

ΤΕΤΑΡΤΗ ΑΝΑΓΝΩΣΙΣ.

“Οταν ἔτερον καθ' ἔτερον κατηγορήται.

30

Νῦν ἐστι τὸ τρίτον μέρος τοῦ πρὸς τῶν κατηγοριῶν, ἐνῷ τίθησι δύο κανόνας | καὶ δέξιώματα, δι' ᾧν φανεροῦται γίμνη δ τρόπος τῆς τάξεως καὶ f. 79 ἀναγωγῆς τῶν τε δημογενῶν εἰς τὸ αὐτὸν γένος καὶ τῶν ἔτερογενῶν εἰς τὰ διάφορα γένη.

‘Ο πρῶτος κανὼν. — Καὶ δὴ πρῶτον μέν φησιν δτι, δταν τί τοις 35 κατηγορήται ὡς καθ' ὑποκείμενον, τουτέστιν ὡς κατωτέρου, διπερ ἀν κατηγοροῖτο τοῦ κατηγορουμένου γίτοις τοῦ ἀνωτέρου, καὶ κατὰ τοῦ ὑποκείμενοῦ γηθήσεται τὸ αὐτό, ἐὰν κατηγορήται πραγματικῶς· οἷον, λόγου χάριν, ἐὰν

εἶπεν· ὁ ἀνθρωπος ζῷόν ἐστι· τοῦτο τὸ ζῷον κατηγορεῖται κατὰ τοῦ ἀνθρώπου ὡς καθ' ὑποκείμενου, διπερ ἀν τὸν κατηγοροῦτο τοῦ ζῷου πραγματικῶς καὶ οὐσιωδῶς, διυνήσεται τὸ αὐτὸν καὶ τοῦ ἀνθρώπου κατηγορεῖσθαι, οἷον τὸ σῶμα, η̄ τὴν οὐσίαν οἰον, ὁ ἀνθρωπός ἐστι ζῷον· τὸ ζῷόν ἐστιν εἰς οὐσίαν· ὁ ἀνθρωπος ἕπεται εἰς οὐσίαν. Εἰ γάρ τι κατηγορεῖται τοῦ ζῷου κατὰ συμβεβηκός, η̄ ὡς ἐπίγοια, οὐ κατηγορηθῆσεται τοῦτο καὶ τοῦ ἀνθρώπου, οἷον τὸ δισύλλαβον, η̄ τὸ γένος, η̄ τις τοιοῦτον· τὸ γάρ ζῷόν ἐστι γένος, καὶ ἐστι δισύλλαβον, καὶ οὐδέτερον, ἀλλ' οὐδὲν τούτων ἐστὶν ὁ ἀνθρωπος.

‘Ο δεύτερος καγών. — Ἐπομένως τίθησι τὸν δεύτερον κανόνα, 10 διότι οὖν καγονιζόμεθα πρὸς τὴν τάξιν τῶν ἔτερογενῶν καὶ ἐν διαφόροις κατηγορίαις τεταγμένων. Καὶ φησίγ διτοὺς τὰς ἔτερογενῆ καὶ μὴ ὑπάλληλα τεταγμένα οὕτως ὥστε τὸ ἐν ὑπὸ θάτερον, η̄ ἀμφω ὑπὸ ἄλλο τρίτον εἶναι, ταῦτα, καθότον εἰσὶ γένη διαφορα, ἀεὶ ἔχουσι καὶ διαφορα εἰδη καὶ ἔτερας διαφοράς, ωσπερ, λόγους χάριν, τὸ ζῷον καὶ η̄ ἐπιστήμη ἔχουσι γένη διαφορα 20 κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον, δηλοντάς διτοὺς θάτερον οὖν τίθεταις ὑπὸ θάτερον οὐδὲν ἀμφω ὑπὸ τρίτον, καὶ διὰ τοῦτο ἔχουσιν ἔτερας διαφοράς· τοῦ μὲν γάρ ζῷου εἰδη εἰσὶ· λέων, ἀνθρωπος, ἵππος καὶ τὰ τοιαῦτα· ἐπιστήμης δὲ εἰδη εἰσὶν· η̄ φυσικὴ καὶ η̄ μαθηματικὴ ἐπιστήμη, καὶ η̄ τεχνικὴ, καὶ τὰ τοιαῦτα, καὶ ἔχουσι διαφόρους διαφοράς διαφετικάς. Τὰ δὲ ὑπάλληλα γένη ἔχουσι τὰς αὐτὰς διαφοράς, λέγω δὲ τὰς συστατικάς, οὐ τὰς διατεταγμένας, οὐδὲ τὰς ἐσχάτας τῶν συστατικῶν· ψεῦδος γάρ ἀν τοῦτο εἴη· τὸ γάρ σῶμα διαφεται τῷ ἐμψύχῳ καὶ ἀψύχῳ, η̄ δὲ τοῦ ἐμψύχου διαφορὰ f. 79 τ συνιστᾶ τὸ ἐμψύχον σῶμα, διότι· | εἰδοποιὸς διαφορά ἐστι τοῦ ἐμψύχου σώματος· συγιστᾶ δὲ εἴτε καὶ τὸ ζῷον, οὐ μέντοι ὡς εἰδοποιὸς καὶ ἐσχάτη, 25 διότι μᾶλλον τὸ αἰσθητικόν ἐστιν ἐσχάτη, τοῦ ζῷου διαφορά. Οὗτω δὲ νοητέον καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. “Οτι δὲ τῶν ὑπάλληλα γενῶν αἱ αὐταὶ εἰσὶ ποτε διαφοραί, τῷ προσεχῶς εἰρημένῳ κανόγι γράμμενος ἀποδείκνυσιν· εἰργται γάρ, διτοὺς κατὰ τοῦ κατηγορουμένου λέγεται, τοσαῦτα καὶ κατὰ τοῦ ὑποκείμενου φυσικούς. τὰ δὲ ὑπάλληλα γένη οὕτως ἔχει· ὥστε τὸ ἐπάγνω γένος κατηγορεῖσθαι· τῶν ὑπὸ αὐτῷ γενῶν τε, καὶ κατηγοροῦνται κατὰ τοῦ ἐπάγνω γένους αἱ συστατικαὶ αὐτοῦ διαφοραί· ὥστε κατηγοροῦνται καὶ κατὰ τῶν ὑπὸ αὐτὸν γενῶν αἱ αὐταὶ. Εἰ μὲν οὖν γράφεται ἔτερων γενῶν, δεῖ ἐπάγεσθαι ἔτερα τὰ εἰδη καὶ αἱ διαφοραί· εἰ δὲ γράφεται τῶν ἔτερογενῶν, δεῖ ἐπάγεσθαι ἔτερα τῷ εἰδεῖ καὶ αἱ διαφοραί, η̄ γουν τῷ πράγματι καὶ τῇ φύσει· γράφεται γάρ καὶ οὕτως κατηγορεῖνως.

Τῶν κατὰ μηδεμίαν.

Πεπλήρωκε μὲν τὰ τρία μέρη τὰ ἀρχοεἰδῆ τοῦ πρὸ τῶν κατηγοριῶν· νῦν δὲ τίθησιν ἔτεραν διαίρεσιν. Καὶ τοῦτο τὸ μέρος οἱ μέν φασι συντε-

1 κατὰ οὐον BC 26 τῶν ὑπάλληλα γενῶν sic codd. 30 ἡπ' αὐτὸν BC τε οὐον B

τάχθα: τοῖς πρὸς αὐτοῦ ὡς ἔτυχον μέρος τοῦ πρὸ τῶν κατηγορῶν, ἐν φύσητει περὶ τῶν προσεγῶν καὶ ἀμέσων μερῶν ταύτης τῆς ἐπιστήμης, ἐπειδὴ περὶ τῶν ἀφεστώτων μερῶν ἐν τοῖς προλαβίοις εἰπεν, ὅπου ἔλεγε τῶν δυτῶν τὰ μὲν καθ' ὑποκειμένου, καὶ τὰ ἔξτην ἄλλοι: δέ φασιν ἐντεῦθεν ἀρχεσθαί: τὸ δεύτερον μέρος τῆς ὁλῆς πραγματείας γῆγουν τὰς κατηγορίας καθόλου καὶ γενικῶς· δεύτερον, εἰδικῶς, ἐν τῷ· „Οὐσία δέ ἐστιν.“ Καὶ ἐγὼ μᾶλλον τίθεμαι: τοῖς δευτέροις. Τοῦτο τοῖνυν τὸ πρῶτον μέρος τοῖς περιέχει διαίρεσιν τε τῶν ἀσυμπλέκτων λεγομένων, ἐξήγησιν τῶν διαφεύγοντων καὶ ἔκμεσιν τινος αὐτῶν ἴδιότητος, ὡς ἐκ τῶν τοιούτων ἀπομένων συστάνει.

Δεῖ δὲ εἰδέναι περὶ τὴν διαίρεσιν, διτι αὕτη ἡ διαίρεσις κατὰ μέν τινάς ἐστι: φυγῆς εἰς φωνάς, οἵτινες ὑπάρχουσαν εἰς ταύτην τὴν δόξαν ἀπὸ τοῦ τὸν Φλέσσοφον λέγειν, διτι ἡ οὐσίαν σημαίνει, ἡ ποσόν· τῆς φωνῆς γάρ ἐστι τὸ σημαίνειν· διθεν κατὰ τούτους, ἐστιν ἡ διαίρεσις | αὕτη f. 80 ὑποκειμένου εἰς συμβεβηκότα· συμβαίνει: γάρ τῷ ἀσυμπλέκτῳ φωνῇ τὸ εἶναι σημαντικῆς οὐσίας, ἡ ποιότητος, ἡ τινος τῶν λοιπῶν. Κατὰ δὲ ἄλλους, ἡ διαίρεσις αὕτη ἐστὶ φωνῆς διαίρεσις εἰς ὅντα καὶ εἰς πράγματα, καὶ ἐπειδὴ αὕτη ἡ διαίρεσις οὐ δύναται: ἀνάγεσθαί: ὑπό τινα τῶν τοῦ Βοητίου διαίρεσεων, φασιν αὐτὴν μᾶλλον εἶναι ἀπαριθμητικήν ἡ διαίρεσιν. Ἀλλ' οὐδὲν τοῦτο: τὸ κωλύον, εἴ τις λέγει ταύτην εἶναι διαίρεσιν γένους εἰς εἰδη, καὶ γένους συγγενύμον, εἰ καὶ προφέρεται μᾶλλον τῷ σχήματι τῆς ἀπαριθμητικῆς· τὸ γάρ δι τὸ μὴ κατὰ συμπλοκὴν καὶ λεκτόν, διπερ ἐστὶν ἵδιως ὑποκείμενον ταύτης τῆς πραγματείας, διαφεύγει εἰς οὐσίαν καὶ ποσὸν καὶ ποιὸν καὶ τὰ ἔξτην, ἢ οὐκ ἐστι: χαλεπὸν καὶ ὑπὸ τὸ σχῆμα τάξαι τῆς διαίρεσεως διὰ τῶν οἰκείων διαφορῶν, οὓς ἐσταί δηλον, διταν περὶ τοῦ ἀριθμοῦ αὐτοῦ λέγωμεν. Εἰπων δέ, γένους συγγενύμον, διότι τὸ δι γένος μὲν λεγόμενον ἀναλογικῶς κατηγορεῖται τούτῳ τῷ δέκα γενῶν· καθό δέ ἐστιν ἀσύμπλεκτον καὶ λεκτόν, ὡς ἐστιν ἵδιον ὑποκείμενον ταύτης τῆς πραγματείας, γένος ἐστὶ συγώνυμον αὐτῶν τῶν δέκα, διότι ἐκαστον αὐτῶν ἔχει: τὸν λόγον καὶ τοῦνομα τοῦ δύντος οὗτοι οὐτε λαμβάνομένου· ἐκαστον γάρ αὐτῶν ἐστιν δι λεκτὸν ἀσύμπλεκτον καὶ ἐν γένει τακτόν, ὡς προείρηται. Ἀλλὰ περὶ τούτων γῦν λέγειν δι' ἀκριβείας οὐ πᾶσα ἀνάγκη.

Διελόμενος τοῖνυν δὲ Φλέσσοφος, τίθησι καὶ παραδείγματα τούτων ἐκάστου διπλᾶ. Εἰπε δέ· „Κατὰ μηδεμίαν συμπλοκήν,“ τοιούτεστιν τοῦδε κατὰ τὴν πρώτην· πρώτη γάρ ἐστι συμπλοκή ἡ τῶν ἀπλῶν δρῶν πρὸς τὴν πρότασιν· δευτέρα, ἡ τῶν προτάσεων πρὸς τὸν συλλογισμόν,

28 μὴ en interligne A, om C

31 τοῦ ὄντος A

33 τοῦ om A, en inter-

ligne C

καὶ ἔτι τρίτη, ἡ τῶν ἀπλῶν καὶ κατηγορικῶν προτάσεων πρὸς τὰς ὑποθέσεας. Φανερώσας δὲ τὴν διαίρεσιν παραδείγμασι, τίθησι τινα ἵδιότητα αὐτῶν, διτι ἐκαστὸν τῶν εἰρημένων αὐτὸς μόνον σύνδεμίαν λέγει κατάφασιν καὶ πολλῷ μᾶλλον οὐδὲ ἀπόφασιν τὴν συνθετωτέραν οὖσαν τῆς κατα-
σφάσεως· καὶ τοῦτο δείχνυσιν οὕτως· πᾶσα κατάφασις ἡ ἀληθής ἔστιν, ἡ
f. 80^τ φανερής, τὸ δὲ αὐτὸν καὶ περὶ τῆς ἀπόφασεως· | ἀλλὰ τῶν κατὰ μηδεμίαν
συμπλοκὴν λεγομένων οὐδὲν οὔτε ἀληθές οὔτε φεῦδος σημαίνει καθ' αὐτό,
οἷς ἀγνοώπος, λευκόν, τρέχει, γιγάντη· οὐδὲν ἄρα τῶν εἰρημένων, αὐτὸν
καθ' αὐτό, ἐν τινι καταφάσει ἡ ἀπόφασις λέγεται.

10 Ἐλλὰ δεῖ σημειοῦσθαι ἐγταῦθα, διτι οὐ δικεῖ τὸ λευκόν καὶ τὸ τρέ-
γειν ὅρους εἶναι ἀπλοῦς τε καὶ ἀσυμπλέκτους· ἐκαστος γάρ αὐτῶν δίδωσι
νοεῖν τὸ ὑποκείμενον, καὶ οὕτως οὐκ εἰσὶν ἀπλοῖ. Ἐλλὰ τοῦτο οὐκ ἔστιν
ἀληθές· ὁ γάρ γενῆς δύναται νοεῖν τὸ ἔτερον μὴ νοῶν τὸ λοιπόν· ἡ καὶ
ἄλλως· οὕτως οἱ σῆρες, ὄλικῶς μὲν λαμβανόμενοι, ἀπλοῖ εἰσὶν· εἰδικῶς δέ,
15 οὐκ εἰσὶν ἀπλοῖ, διότι ταν δηλονότι τοιαύτῃ φωνῇ προφέρωνται ώστε ἡρτῆ-
σθαι· ἀλλων δικεῖν καὶ ἔμφασιν ἔχειν, εἰ μὴ καὶ τότε ἀπλοῖ εἰσὶν· ἡ γάρ
σύνθεσις γίνεται προσηγματίνουσιν ἀνευ τῶν συγκειμένων οὐ δύναται νοηθῆναι,
ώς ἐν τῷ Περὶ ἔρμηνείας λέγεται, καὶ οὕτως οὐδὲν νοεῖσθαι δύναται
ἡ σύνθεσις αὐτῶν, ἀτε ἐν δυνάμει οὖσα παντάπασι, τοῦτο μόνον γνουμένη,
20 διτι ἔγγειται σύνθεσις.

Zήτημα.

Ἐγταῦθα γέραν ἔγειται ζητεῖν περὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν δέκα κατηγοριῶν,
εἰ ἔτινας αὐτάρκης, καὶ μήτε ὑπερβάλλων, μήτε ἐλλείπων. Καὶ δὴ πρῶτον
δέξειεν ἀν εἶναις ὑπερβάλλων, διότι οιαχῶς λέγεται· θάτερον τῶν ἀντικει-
μένων, τοσανταχῶς λέγεται· καὶ θάτερον· ἀλλ' ἡ οὖσία καὶ τὸ συμβεβηκός
εἰσὶν ἀντικείμενα, καὶ οὐκ ἔστιν εἰ μή, μία τῆς οὖσίας κατηγορία· οὐκ
ἔστιν ἄρα εἰ μή, καὶ μία κατηγορία τοῦ συμβεβηκότος, καὶ οὕτως ἔσονται
οὓς μόνον κατηγορίας. Ἡ μείζων φαίνεται· ἐν τῷ πρώτῳ τῶν Τοπικῶν.
Ἡ ἐλάττων ἀφ' ἔαυτῆς φανερά.

20 Τῷ αὐτῷ δὲ ἐπιχειρήματι ἀντεστραμμένως δείχνυται εἶναι ἐλάττων
ἢ ἀριθμὸς αὐτῶν. Εἴ γάρ τὰ συμβεβηκότα εἰσὶν ἐννέα καὶ τὸ συμβεβηκός
ἀντικείται· τῇ οὖσίᾳ, τῶν δὲ ἀντικειμένων, ως εἰρηται, οιαχῶς τὸ ἔτερον
καὶ θάτερον λέγεται, ἔσονται καὶ τῇ οὖσίᾳ ἐννέα γένη, καὶ οὕτως ἔσον-
ται· αἱ κατηγορίαι τούλαχτον ὄκτω καὶ δέκα.

25 Ἔτι, δυνατὸν δείχνυται τὴν οὖσίαν μή, εἶναι μίαν κατηγορίαν. Ὡσπερ
γάρ τοι ποσότης καὶ τοιότης καὶ αἱ ἀλλα κατηγορίαι· οὐκ εἰσὶ μία κατη-
γορία, | διότι οὐκ ἔχουσι φύσιν τινὰ κοινὴν ἐν τῇ εἰσὶ τὸ αὐτὸν πρᾶγμα,
οὗτως καὶ τῇ σωματικῇ οὖσίᾳ καὶ τῇ ἀσώματος καὶ τῇ ἀτόμος οὐκ ἔχουσί τι

κοινὸν κατὰ τὸ πρᾶγμα, ἐν φτιᾷς κοινῷ εἴεν ἀν ταῦτῶν. Ὁθεν φησὶν δὲ Φιλόσοφος καὶ ὁ Ἀριερόης, ὅτι τὸ σωματικὸν καὶ ἀσώματον οὐ συνέρχονται ἐν τοῖς ἐνὶ εἰ μὴ κατὰ τὸ ὄντος. Καὶ οὕτως ἔστι φανερόν, ὅτι κατηγορία σύδειμία αὐτῷ ἔστιν.

Ἐπι, τὰ ἔχοντά τι κοινὸν ἐν ὑπὲρ αὐτῷ οὐκ εἰσὶ διακεκριμέναι κατηγορίαι, ἀλλὰ μᾶλλον περιέχονται ὑπὸ μίαν κατηγορίαν. Ἀλλὰ τὸ ποιεῖν καὶ τὸ πάσχειν εἰσὶ τοιαῦτα ἔχοντα γάρ τὸ ὑπὲρ ἔχοντα τὴν κίνησιν· ἡ γάρ ἐνέργεια κίνησίς ἔστιν, ὕστερος δὲ καὶ τὸ πάθος κίνησις. Οὐκ εἰσὶν ἄρα εἰ μὴ μία κατηγορία, καὶ σύνως εἰσὶν ἐγγένεα αἱ πᾶσαι, καὶ οὐ δέκα.

Ἐπι, ως ἔχει τὸ ποιεῖν πρὸς τὸ πάσχειν, οὕτω τὸ ἔχειν πρὸς τὸ ἔχεσθαι· τὸ μὲν γάρ ἔστιν ἐνεργητικόν, τὸ δὲ παθητικόν. Ἀλλὰ τὸ ποιεῖν καὶ τὸ πάσχειν εἰσὶ διακεκριμέναι κατηγορίαι. Καὶ τὸ ἔχειν ἄρα καὶ ἔχεσθαι εἰσὶ διακεκριμέναι κατηγορίαι· καὶ οὕτως οὐκ εἰσὶν αἱ πᾶσαι δέκα ἀλλ' ἐνδεκα, συγχριθμούμενου τοῦ ἔχεσθαι.

Ἐπι, ως ἀμφοτερούς φησιν, οὐ διάδοιον ὑπό τινα τῶν δέκα τούτων κατηγορίων ἀκάγειν τὸ σημεῖον καὶ τὴν στέρησιν, ἡ τὴν ὕλην καὶ τὸ εἶδος, ἡ τὴν κίνησιν καὶ τὴν μεταβολήν. Οὐκ ἄρα ἴκανῶς ἀποδέδονται, μὴ πάντα περιέχειν δυγάμενα·

Ἄλλ' εἰς τούγαντίον ἔστιν ὁ Φιλόσοφος, δέκα τὰς πάσας καὶ μόνας κατηγορίας ἀπαριθμῶν, καὶ σύτε πλείους σύτε ἐλάττους.

20

Δέγω δὲ αὐτὸς πρὸς τὸ ζῆταιμα, ὅτι μόνον δέκα εἰσὶν κατηγορίαι, καὶ σύτε πλείους οὔτε ἐλάττους· καὶ τοῦτο δεῖξω, τιθεὶς τὴν αὐτάρκειαν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν κατηγοριῶν. Δικιβάνεται δὲ ἡ τῶν κατηγοριῶν αὐτάρκεια διαφέρως μὲν παρὰ διαφόρων· δικέτει· δὲ μίαν εἰπεῖν, οἵτις ἔστι τῇ τοῦ Σιμπλικίου σύμμανος· ὅτι πᾶν δὴ καθ' αὐτό ἔστιν ὑφεστώς, ἡ δὲλλῳ ἐνυπάρχον καὶ ἐμπεφυκός. Εἰ μὲν δέντε καθ' αὐτὸν ὑφεστώς, ἔστιν ἡ τῆς οὐσίας κατηγορία. Εἰ δὲ ἔστιν ἄλλῳ ἐνυπάρχον, ἡ ἀπολελυμένως ἔστιν ἐν αὐτῷ, | ἡ ἐν τῇ πρὸς ἔτερον ἀναφορᾷ παρὰ τὸ ὑποκείμενον ἐν f. 81 v φί ἔστιν· εἰ ἐν τῇ πρὸς ἔτερον ἀναφορᾷ, σύτως ἔστιν ἡ κατηγορία τῆς ἀναφορᾶς εἰτουν τῶν πρὸς ταῦτα· εἰ δὲ ἀπολελυμένως, τοῦτο πάλιν διχῶς· 30 ἡ τίκτεται· ἐν τῷ ὑποκειμένῳ ἔγειθεν, ἡ ἔξιθεν δημιουργεῖται· καὶ εἰ μὲν ἔγειθεν, πάλιν διχῶς· ἡ ἔπεται· τῷ ὑποκειμένῳ τῷ λόγῳ τῆς ὕλης, ἡ τῷ λόγῳ τοῦ εἶδους· εἰ μὲν δέντε τῷ λόγῳ τοῦ εἶδους, ἔστιν ἡ ποιότης· εἰ δὲ ἔπεται· τῷ λόγῳ τοῦ εἶδους, ἔστιν ἡ ποιότης. Εἰ δὲ ἔξιθεν, πάλιν τριχῶς· ἡ γάρ παραβάλλεται τὸ ἐν πρὸς τὸ ἔτερον ως τὸ ποιοῦν πρὸς τὸ πάσχον· ἡ ως τὸ μέτρον πρὸς τὸ μετρητόν· ἡ ως τὸ περιέχον πρὸς τὸ περιεχόμενον. Κατὰ μὲν οὖν τὸ πρῶτον, εἰσὶ δύο κατηγορίαι, τὸ ποιεῖν καὶ τὸ πάσχειν, τὸ μὲν ποιεῖν τῷ λόγῳ τοῦ εἶδους, τὸ δὲ πάσχειν τῷ λόγῳ τῆς ὕλης. Κατὰ δὲ τὸ δεύτερόν ἔστι τὸ ποτέ· τίκτεται γάρ ἐκ τῆς παραθέσεως τοῦ γρόνου πρὸς τὸ χρονικὸν πρᾶγμα, καὶ δι-

χρόνος ἔστι μέτρον ἐξωτερικὸν τοῦ χρονικοῦ πράγματος. Κατὰ δὲ τὸν τρίτον, τοῦτο πάλιν διχῶς· ἢ κατὰ τὴν σχέσιν τοῦ περιέχοντος πρὸς τὸ περιεχόμενον, ἢ τὸ ἀπάπταιν κατὰ τὴν σχέσιν τοῦ περιεχομένου πρὸς τὸ περιέχον. Εἰ μὲν οὖν κατὰ τὴν σχέσιν τοῦ περιεχομένου πρὸς τὸ περιέχον, εἶστι τὸ ἔχειν· ἔχειν γάρ ἔστι σωμάτων καὶ τῶν περὶ τὸ σῶμα παράθεσις, ἢ οὐσίας περὶ οὐσίαν περίθεσις. Εἰ δὲ κατὰ τὴν σχέσιν τοῦ περιέχοντος πρὸς τὸ περιεχόμενον, τοῦτο πάλιν διχῶς· ἢ γάρ παραβάλλεται τὸ περιέχον πρὸς τὸ περιεχόμενον καθ' αὐτὸν καὶ ἀπολελυμένως, καὶ οὕτως ἔστι τὸ ποῦ, διπερ γίνεται ἐκ τῆς τοῦ τόπου περιγραφῆς· ἢ παραβάλλεται κατὰ τὰ μέρη αὐτοῦ, καὶ οὕτως ἔστιν ἡ θέσις, ἥτις ἔστι τάξις τῶν μερῶν ἐν τῷ ὅλῳ.

Ἐμοὶ δὲ δοκεῖ περιγειρότερόν τε καὶ ἀκριβέστερον οὕτως ἣν λαμβάνεσθαι τὴν αὐτάρκειαν τῶν κατηγορῶν· τὸ δὲ ἢ καθ' ἑαυτόν ἔστιν, ἢ ἐν ἄλλῳ τὸ εἶναι ἔχον. Τὸ μὲν οὖν καθ' αὐτόν ἔστιν ἡ οὐσία, τὸ δὲ ἐν ἄλλῳ τὸ εἶναι ἔχον διγῶς ἔστιν· ἢ γάρ ἀπλοῦν ἔστιν, ἢ μικτόν· λέγω δὲ ἀπλοῦν τὸ ἐκ τῆς οὐσίας μόνης γεννώμενον, | μικτὸν δὲ ἢ σύνθετον τὸ ἐκ τῆς οὐσίας καὶ τινος ἐν αὐτῇ συμβεβηκότος ἀπογεννώμενον. Τὸ μὲν οὖν ἀπλοῦν διγῶς ἔστιν· ἢ ἐν ἄλλῳ τὸ εἶναι ἔχει, διπερ ἔστιν ἡ οὐσία· ἢ ἐν ἄλλῳ, διπερ ἔστιν ἐν τῇ οὐσίᾳ. Κατὰ μὲν οὖν τὸν πρῶτον τρόπον, ἔστιν ἡ ποστής· κατὰ δὲ τὸν δεύτερον πάλιν διγῶς· εἰ γάρ ἐν ἄλλῳ διπερ ἔστιν ἐγ τῇ οὐσίᾳ ἢ ἀπολελυμένως ἔστιν, ἢ ἀναφορικῶς. Εἰ μὲν οὖν ἀπολελυμένως, ἔστιν ἡ ποιότης· εἰ δὲ ἀναφορικῶς, τὰ πρός τι· ἐκατέρῳ γάρ τούτων ἡ ποιότης πρώτως ὑπόκειται, ἥτις ἔστι πρώτως ἐν τῇ οὐσίᾳ. Ἀλλ' ὅτι μὲν ἡ ποιότης ἔστι πρώτως ἐν τῇ ποστήτῃ, ως τὸ χρῶμα ἐν τῇ ἐπιφανείᾳ, φανερόν. "Οτι δὲ καὶ τὰ πρός τι ἐν τῇ ποστήτῃ πρώτως ἔστιν, φανερὸν ἐν τῇ Μετὰ τὰ φυσικά, διπού λέγεται τὰ πρός τι ἰδρυσθαι ἐν τῷ ποσῷ. Εἰ δὲ καὶ ἐν ἄλλαις κατηγορίαις, ἥγουν ἐν τῇ ποιότητι καὶ τῷ ποιεῖν καὶ τῷ πάταγειν, ἀλλὰ διὰ τὴν ποστήτα. Τὸ δὲ μικτὸν διη οὐσίαν μιγνυμένης τῆς οὐσίας τῷ ποσῷ γίνεται, ἢ τῷ ποιεῖ μιγνυμένης, ἢ τοῖς πρός τι, ἢ ἑαυτῇ. Ἐαυτῇ μὲν οὖν μιγνυμένη ἡ οὐσία ποιεῖ τὸ ἔχειν, διπερ ἔστιν οὐσίας περὶ οὐσίαν περιθεσις· τοῖς δὲ πρός τι ποιεῖ τὸ κεῖσθαι· τὸ γάρ κεῖσθαι, κατὰ τὸν Φιλόδοσοφον, ἀπὸ τῆς θέσεως παρωνόμασται, ἥτις τῶν πρός τι ἔστι. Τῇ δὲ ποιότητι ποιεῖ τὸ πάταγειν καὶ ποιεῖν, καθέτον μὲν διέσωστι τὴν ποιότητα καὶ τὸ εἰδος, τὸ ποιεῖν· καθέτον δὲ λαμβάνει, τὸ πάταγειν. Τῷ δὲ ποσῷ συναπτομένῃ ἡ τῷ κινουμένῳ, καὶ ποιεῖ τὸ ποτέ· ἡ τῷ ἀκινήτῳ, καὶ ποιεῖ τὸ ποῦ· τούτων γάρ τὸ μὲν χρόνον δηλοῖ, τὸ δέ, τόπον. Καὶ ἔστιν ὁ μὲν χρόνος ποσὸν κινούμενον, ὁ δὲ τόπος ποσὸν ἀκινήτον. Αὗτη δὲ ἡ δευτέρα αὐτάρκεια ἐκ τῶν ἐπομένων λήψεται· τὴν μαρτυρίαν τῆς ἀκριβείας καὶ τοῦ ῥελτίω τῶν ἄλλων εἰναι αὗτήν. Φαίνεται τοίνυν ἐκ

τῶν εἰργμένων αὐταρχεῖῶν, ὅτι δέκα εἰσὶν καὶ κατηγορίαι, καὶ οὔτε πλείους οὔτε ἐλάττους.

Τότε πρὸς τὰ ἐπιχειρήματα ἔκεινα τὰ εἰς τούναντίον ἀποκρίνομας οὕτως· πρὸς μὲν τὸ πρῶτον, ὅτι ἀληθῆς ἔστιν ἡ μεῖζων δύσην πρὸς τὰ σημαντέμενα, ἀλλ' οὐδὲ δύσην πρὸς τὰ ὑποκείμενα. Οὕτω γεννᾷ καὶ ση- f. 82² μανόμενα δια τῆς οὐσίας εἰσὶ τοσαῦτα καὶ τοῦ συμβεβηκότος· ὑποκείμενα μέντοι τοῦ συμβεβηκότος εἰσὶ πλεῖστα ἢ τῆς οὐσίας· ἡ δὲ λέγειν, ὅτι δισαχῶς λέγεται ἡ οὐσία, τοταυταγώς καὶ τὸ συμβεβηκότος κατὰ τὸν κανόνην τοῦ συμβεβηκότος λόγον· ἀντικείμενα δέ εἰσι τὰ συμβεβηκότα τῇ οὐσίᾳ κατὰ τούτον τὸν λόγον· κατὰ δὲ τοὺς ἰδίους λόγους αὐτῶν, οὐκ ἀντί- 10 κεινται· τῇ οὐσίᾳ. Ενισθεῖται δὲ λέγουσιν, ὅτι ἡ οὐσία καὶ τὸ συμβεβηκότος καθόλου εἰσὶν ὑπάρχεις κεχωρισμέναις· ὃ δὲ κανῶν ἔκεινος νοεῖται μόνον περὶ τῶν ἀληθῶν καὶ πραγματικῶν ἀντικειμένων. Ὡσαύτως λύεται καὶ τὸ δεύτερον ἐπιχειρήμα.

Πρὸς τὸ τρίτον λέγω, ὅτι ἀπὸ τούτων οὐκ ἀν γίνοιτο ἔνστασις, διότι τοις αἴ ἀσώματοι καὶ ἀτίθετοι οὐσίαι οὐκ εἰσὶν ἐν ταῖς κατηγορίαις. Ἀλλὰ βέλτιόν ἔστι λέγειν, ὅτι ἡ ἐνότης τοῦ γενικωτάτου οὐκ ἔστιν ἀπὸ τῆς ἐνότητος τιγος κανοῦ μόνον, ἐν φαντα εἰσὶν ἐν, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῆς ἐνότητος τοῦ τέλους, ἡ τιγος ἰδιότητος· διθεν, δύσην πρὸς τοῦτο, ἡ σωματικὴ οὐσία καὶ ἡ ἀσώματος, συγερχόμεναις καὶ συμβαίνουσαις ἀλλήλαις κατὰ τὸ μὴ εἶναι ἐν ὑποκειμένῳ, δύγανται ἀνάγεσθαι πρὸς μίαν κατηγορίαν, εἰ καὶ μὴ ἔχουσι κανότητα κατὰ τὸ πρᾶγμα.

Πρὸς τὸ τέταρτον, συγχωρῶ τῇ μεῖζον, εἰ τὸ κοινὸν ἔκεινό ἔστι συνώνυμον. Τὴν δὲ ἐλάττω λέγω εἶναι ψευδῆ· οὐ γάρ ἔχουσιν ἡ ἐνέργειαι καὶ τὸ πάθος ὑπὲρ ἔχυτά τι συνώνυμον, καὶ τὸ περιέχεσθαι τὴν ἐνέργειαν καὶ τὸ πάθος ὑπὸ τῇ κινήσει, εἰ καὶ τῷ Θωμᾶ νῦν Ἀκουίνῳ διοκεῖ· βιούλεται γάρ ἔκεινος τὴν ἐνέργειαν καὶ τὸ πάθος εἶναι κινήσεις οὐσιωδῶς, ἀλλ' ἔτεροις οὐ διοκεῖ ἀληθές εἶναι· ταύτην γάρ τῇ κατηγορίᾳν, ἡ ἐνέργειά ἔστι κίνησις καὶ τὸ πάθος ἔστι κίνησις, οὐ λέγουσιν εἶναι κατηγορίαν οὐσιώδη, ἀλλὰ μᾶλλον κατηγορίαν ὑποκειμένου κατὰ συμβεβηκότων καὶ τὸ κατηγορίαν ὑλικήν, διότι ἡ ἐνέργεια καὶ τὸ πάθος ἰδιότητές τινές εἰσιν ἰδρυμέναι ἐν τῇ κινήσει. Καὶ τούτῳ μαρτυρεῖ ὁ Φιλόσοφος ἐν διευτέρῳ τῶν Φυσικῶν, λέγων ὅτι ἡ ἐνέργεια καὶ τὸ πάθος οὐκ εἰσὶν ἐν, | ἀλλ' ἡ f. 83 κίνησις ἐν ἡ εἰσιν· βιούλεται γάρ ἔτει τῇ ἐνέργειαν καὶ τὸ πάθος ἐν- σπάρχειν τῇ κινήσει ὥστε ἐν ὑποκειμένῳ.

Πρὸς τὸ πέμπτον δυνάμενα λέγειν, ὅτι ἡ μεῖζων οὐκ ἔστιν ἀληθῆς· οὐ γάρ παντάπασιν ἔχει δμοίως τὸ ποιεῖν πρὸς τὸ πάσχειν, καὶ τὸ ἔχειν πρὸς τὸ ἔχεσθαι· κατὰ μὲν γάρ τὸ ἐνεργητικῶν καὶ παθητικῶν λέγεσθαι;

έμοίως ἔχουσιν, ἀλλὰ διαφέρουσιν, δτι τοῦ μὲν ἔχειν καὶ ἔχεσθαι ὃ αὐτὸς τρόπος ἔστι· λέγεται γάρ τις ὡπλισμένος εἶναι διά τε τὸ ἔχειν ὅπλα ἔμοίως καὶ τὸ διά τὸ τὰ ὅπλα ἔχεσθαι ὑπ' αὐτοῦ. Ἀλλ' ἐν τῷ ποιεῖν καὶ τῷ πάσχειν οὐκ ἔστιν οὕτως, διότι οὐχ ἔχοντες τρόπος ἔστι τοῦ εἶναι, κακοῦ διὰ τοὺς λέγεται ποιῶν καὶ πάσχων. Προχειροτερον δέ ἔστι λέγειν, δτι τὸ ἔχειν καὶ ἔχεσθαι ποιούσι διαφέρουσα κατηγορίας· ἀλλὰ τὸ ἔχειν, κακοῦ τὸ περιέχον ἔχει τὸ περιεχόμενον, ἀνάγεται πρὸς τὴν κατηγορίαν τοῦ ποιοῦ, καὶ οὕτω συγχωρῶ τῷ συμπεράσματι, δτι τὸ ἔχειν καὶ τὸ ἔχεσθαι, διπερίσσευκμεῖ τῷ περιέχειν, εἰσὶ δύο κατηγορίαι· οὐ μέντοι γε διά τοῦτο 10 εἰσὶν Ἑγένεκα, ἀλλὰ καὶ οὕτω δέκα εἰσὶν.

Πρὸς τὸ ἔκπον θεῖ λέγειν, δτι τὸ σημεῖον κατὰ ἀνάλυσιν καὶ ἀναγνώριγν ἐν τῷ γένει τῆς ποσότητός ἔστιν· ώσαύτως δὲ καὶ ἡ ὄλη καὶ τὸ εἶδος, ἐν τῇ τῇ οὖσις κατηγορίᾳ. Ἡ ἀρχὴ γάρ παντὸς πράγματος ἐν τῷ αὐτῷ γένει ἔστι μετὰ τοῦ πράγματος, εἰ καὶ μὴ τὸν αὐτὸν τρόπον, ως 16 καὶ ἐν τῇ Εἰσαγωγῇ τοῦ Περὶ φυρίου ἐλέγομεν ἀκριβέστερον. Περὶ δὲ τῆς στερήσεως οὐ μέν φασιν, δτι οὐχ ὑφ' ἐν γένος ἀνάγεται, ἀλλ' ὑπὸ πάσας, καὶ πάσας περιέρχεται· τὰ γάρ ἀντικείμενα ἐν τῷ αὐτῷ γένει εἰσὶν ἀντίκεινται δὲ τοῖς οὖσιν αἱ τῶν ὄντων στερήσεις, ὥστε εἰ τὰ ὄντα πάντα ἐν τοῖς δέκα γένεσιν εἰσὶν, καὶ αἱ τούτων στερήσεις ἐν αὐτοῖς εἰσὶν. 20 Ἀλλοι δέ τοις ἔχειν, δτι ὑπ' οὐδεμίᾳν μὲν κατηγορίαν ἡ στέρησις ἀνάγεται, ἀλλ' εὐ διὰ τοῦτο ἐλλιπεῖς εἰσὶν αἱ κατηγορίαι· ἡσαν γάρ ἀν ἐλλιπεῖς, εἰ τις τῶν ὄντων ὑπ' αὐτὰς μὴ περιέχετο. Ἀλλ' ἡ στέρησις δὲ οὐκ ἔστιν, ἀλλὰ μᾶλλον τοῦ ὄντος στέρησις. ^{f. 83} Ωσαύτως δὲ καὶ περὶ τῆς κινήσεως οὐ μέν φασιν, δτι ἐν πλείονι κατηγορίαις ἀνάγεται· | τὸ μὲν γάρ κινεῖν καὶ 25 ὄλως τὸ μεταξύλλειν ὑπὸ τὸ ποιεῖν, τὸ δὲ κινεῖσθαι ὑπὸ τὸ πάσχειν· καὶ πάλιν ἡ μὲν ἐν γενέσει κίνησις εἰς τὴν οὐσίαν, ἡ δὲ ἐν αὐξήσει εἰς τὸ ποιεῖν, καὶ ἐπὶ τῶν ἀλλων ἔμοίως. "Ἐτεροι δέ τοις φασιν, δτι ὑπ' οὐδεμίᾳν μὲν κατηγορίαν ἀνάγεται ἡ μεταξύλλη καὶ ἡ κίνησις, ἀλλ' ὑπὸ τούτων οὐδεμία ἔστιν ἔνστασις, διότι οὐκ εἰσὶν ὄντα, ἀλλὰ ὁδοί τινες ἐπὶ τὸ εἶδος 30 καὶ τὸ διν, ἡ ὄπλως, ἡ τόδε.

Leçon V.

De la substance.

ΠΕΜΠΤΗ ΑΝΑΓΝΩΣΙΣ. ΗΕΡΙ ΟΥΣΙΑΣ.

Οὐσία δέ ἔστιν.

35 Εἰπὼν δὲ Φιλόσοφος περὶ τῶν κατηγοριῶν γενικῶς καὶ ἐπιπολαίως, ἔξιγγοντενος μόνον τί ἔστι τὸ σημανόμενον διὰ τοῦ ὄντος ὄντος, νῦν ἀρχεται:

3 τὸν αντί διὰ om B, biffé C 33 Περὶ οὐσίας om AC

διορίζεσθαι περὶ αὐτῶν ἀπὸ βάθους καὶ εἰδικῶς. Καὶ διαιρεῖται τὸ μέρος εἰς δύο· πρῶτον γάρ διορίζεται περὶ τῶν τεσσάρων κατηγοριῶν, αἱ εἰσιν ὅντα καὶ ἀληθεῖς αἵτις τῶν ἀλλων, σημαχίνων τοὺς ἐκάστων λόγους καὶ τὰς ἰδιότητας. Δεύτερον, διορίζεται περὶ τῶν ἐξ κατηγοριῶν κατ' ἐπι-
δρομήν, παραδείγματα μόνον τιθείς, οὐκ ἔνακτος βούλμενος οὐδὲ ἐπεξεργαζό-
μενος· αὗτινες κατηγορίαι οὐκ εἰσὶν ὅντα κυρίως οὐδὲ φύσεις, ἀλλ' εἰσὶ
πράγματα τῶν ὅντων καὶ αὐτῶν φύσεις μεταβολέσματα. Καὶ τοῦτο τὸ δεύτερον
μέρος ἐστίν, ὃ πότεν λέγεται.²⁷ Επειδέχεται δὲ καὶ τὸ ποιεῖν καὶ τὸ
πάσχειν.²⁸ Τὸ πρῶτον πάλιν διαιρεῖται εἰς τέσσαρα, καθόσον λέγει περὶ²⁹
τῶν τεσσάρων κατηγοριῶν. Τὸ δὲ πρῶτον, ἐνῷ λέγει περὶ τῆς οὐσίας, το
ὅπερ ἐστὶ τὸ παρόν, διαιρεῖται εἰς δύο· πρῶτον μὲν γάρ λέγει περὶ τῆς
οὐσίας καθ' αὐτήν· δεύτερον, λέγει περὶ τῶν ἰδιοτήτων αὐτῆς ἐν τῷ·
„Κοινὸν δέ κατὰ πάσης οὐσίας.“³⁰ Τὸ πρῶτον πάλιν διαιρεῖται εἰς
δύο· πρῶτον, δείχνει τίς ἡ πρώτη οὐσία, καὶ ἡ δευτέρα· δεύτερον, συ-
χρίνει τὰς δευτέρας οὐσίας πρὸς τὴν πρώτην κατὰ τὸ κατηγορεῖσθαι. Τὸ³¹
πρῶτον πάλιν διαιρεῖται εἰς δύο· πρῶτον, δείχνει τίς ἡ πρώτη οὐσία,
καὶ τίς ἡ δευτέρα· δευτέρον, τίθησι τινα πορίσματα ἐν τῷ· „Φανερὸν
δὲ ἐκ τῶν εἰρημένων“· καὶ εἰς ταῦτα τρία· ἡ κατά τινας παρα-
βάλλει τὴν πρώτην οὐσίαν πρὸς τε τὰς δευτέρας οὐσίας, αἱ καθ' ὑποκει-
μένου λέγονται, καὶ πρὸς τὰ συμβεβηκότα, ἀπερ ἐν ὑποκειμένῳ εἰσί· καὶ το
τὰς δευτέρας οὐσίας παραβάλλει πρὸς τὰ συμβεβηκότα ἐν τῇ πρὸς τὴν
πρώτην οὐσίᾳ παραθέσει.

Περὶ τὸ πρῶτον οὕτω προχωρεῖ· πρῶτον, δρίζεται τὴν πρώτην οὐσίαν
λέγων· „Οὐσία δέ ἐστιν ἡ κυριώτατά τε καὶ πρώτως καὶ μά-
λιστα λεγομένη, ἡ μήτε καθ' ὑποκειμένου τοῦτος λέγεται·, ³²
μήτε ἐν ὑποκειμένῳ τούτῳ ἐστιν.“³³ Κατά τινας γοῦν τοῦτο ὅλον
τό· „Οὐσία ἐστὶν ἡ κυριώτατά τε καὶ πρώτως καὶ μάλιστα
Ιλεγομένη,“ λαμβάνεται ἀντὶ τοῦ ὄριστοῦ· τὸ δὲ ἐπαγόμενον, τό· „H f. 84
μήτε καθ' ὑποκειμένου τοῦτος λέγεται·, μήτε ἐν ὑποκειμένῳ
ἐστιν,“ ἀντὶ τοῦ ὄρισμοῦ λαμβάνεται. „Ετεροι δέ φασι τούναντίον, διτε³⁴
τὸ μὲν δεύτερον μέρος ἐστὶν ἀντὶ τοῦ ὄριστοῦ· διτε αὐτοῦ γάρ ἡ μερικὴ³⁵
οὐσία νοεῖται· τὸ δὲ πρῶτον μέρος ἐστὶν ὁ ἔρισμός, οὐας ἡ ὁ ὄρισμός τῆς
πρώτης οὐσίας τοιοῦτος. Οὐσία πρώτη ἐστὶν ἡ κυριώτατά τε καὶ
πρώτως καὶ μάλιστα λεγομένη. Ἀλλ' ἐμοὶ μᾶλλον ἀρέσκει τὸ
πρῶτον, καὶ δῆλον ἐξ ὧν λέγει ὁ Φιλόσοφος προϊών, διτε ἡ πρώτη οὐσία
διτε τὸ τοιούτοις ἀπασιν ὑποκεισθαι, αὐτὴν δὲ μήτε καθ' ὑποκειμένου
τούτου λέγεσθαι μήτε ἐν ὑποκειμένῳ εἶναι, πρώτη οὐσία καὶ μάλιστα οὐσία
λέγεται, ὥσανει λέγων τὴν πρώτην οὐσίαν, οὕτω λέγεσθαι διτε τὸν ὄρισμάν

αὐτῆς· ἔκαστον γάρ εἶται· διὸ τὸν αὐτοῦ λόγον, καὶ ἀλλοθεν δὲ πολλα-
γέθεν τοῦτ' αὐτὸν δυνατὸν δείχνυσθαι. Φησὶ τοῖνυν, δτι πρώτη οὖσία ἐστὶν
ἡ μήτε καθ' ὑποκειμένου τινὸς λέγεται, μήτε ἐν ὑποκειμένῳ τινὶ ἐστιν.
τὸ δὲ ὄριστὸν περιφραστικῶς εἰπεν ἀντὶ τοῦ „πρώτη οὖσία ἐστίν“, εἰπών.
„Οὖσία ἡ κυριώτατά τε καὶ πρώτως καὶ μάλιστα λεγομένη ἐστίν“ καὶ τὰ
ἔξης. Τῷ δὲ „λεγομένῃ“ δεῖ προτυπάκουειν ἔξωθεν τὸ εἶνας οὖσία,
ἴνα ἢ δ τέλειος λόγος τοιοῦτος· οὖσία ἡ κυριώτατά τε καὶ πρώ-
τως καὶ μάλιστα λεγομένη εἶνας οὖσία, τουτέστιν ὑφεστάναι·
τοῦτο γάρ οὖσίας, τὸ καθ' αὐτὸν ὑφεστάναι. Ἐπεὶ δὲ τὸ ὑποκεισθαι καὶ
10 ὑφεστάναι· κοινὸν εἶνας δοκεῖ πως καὶ ταῖς δευτέραις οὖσίαις καὶ τοῖς
συμβεβηκόσιν, εἰπε· „κυριώτατα καὶ πρώτως καὶ μάλιστα“.
κυριώτατα μέν, διὰ τινα συμβεβηκότα, ἀπερ ὑπόκεινται ἀλλοις συμ-
βεβηκόσιν, οὐ μέντοι κυρίως ὑπόκεινται, διότι καὶ αὐτὰ ἡρτημένον ἔχουσι
τῆς οὖσίας τὸ εἶναι· πρώτως δέ, πρὸς διαφορὰν τῶν δευτέρων οὖσῶν,
15 αἵτινες τις? Πράγματικῶς συμβεβηκόσιν ὑφίστανται καὶ ὑπόκεινται, οὐ
μέντοι γε ἀρχοειδῶς καὶ πρώτως, ὥσπερ φαμέν· ἀνθρωπός ἐστιν λευκός,
καὶ· ἀνθρωπός ὑγιάζεται· ἡ γάρ οὖσία αὕτη ἡ δευτέρα ὁ ἀνθρωπός ὑπό-
f. 84 τ κειται μὲν τῷ | λευκῷ καὶ τῷ ὑγιάζεσθαι, ἀλλ' οὔτοις γε πρώτως καὶ
ἀρχοειδῶς· διὸ καὶ δ Φιλόσοφός φησιν, δτι ὁ ἀνθρωπός οὐ τρέχει εἰ μὴ
20 διὰ τὸ τὸν Σωκράτην ἡ τὸν Πλάτωνα τρέχειν· ὥσαύτως οὐδὲ ὑγιάζεται
εἰ μὴ διὰ τὸ τόνδε τὸν ἀνθρωπὸν ὑγιάζεσθαι· πρώτως γάρ ὑπόκειται τοῖς
συμβεβηκόσι τὰ ἀτομά· μάλιστα δὲ εἰπε πρὸς διαφορὰν τῶν δευτέρων
οὖσῶν, αἵτινες ὑπόκεινται τις συμβεβηκόσιν, οἷον τοῖς κατ' ἐπίγονοις κυ-
ρίως καὶ ἀρχοειδῶς, οὐ μέντοι γε μάλιστα· μάλιστα γάρ καὶ τούτοις τοῖς
25 συμβεβηκόσιν αἱ πρώται οὖσίαις ὑπόκεινται· τὰ γάρ ἀτομά ὑπόκεινται καὶ
ταῖς δευτέραις οὖσίαις, καὶ διὰ ταύτας ὑπόκεινται καὶ τοῖς συμβεβηκόσιν
αὐτῶν τῶν δευτέρων οὖσῶν, ἥγουν τοῖς τῆς ἐπιγονίας συμβεβηκόσιν. Καὶ
ἕτε· ἡ πρώτη οὖσία ὑπόκειται μάλιστα καὶ τοῖς τῆς ἐπιγονίας συμβεβηκόσι,
διότι ὑπόκειται τῷδε τῷ συμβεβηκότι, ὃ συμβέβηκε μὲν πράγματικῶς αὐτῇ,
30 ὑπόκειται δὲ αὐτὸν τῇ ἐπιγονίᾳ τοῦ συμβεβηκότος.

Οὗτω τοῖνυν θεὶς τὸ ὄριστὸν περιφραστικῶς, ὡς εἴρηται, ἐπάγει τὸν
ἔρισμάν, καὶ οὕτος ἐστι τὸ μήτε καθ' ὑποκειμένου τινὸς λέγεσθαι, μήτε
ἐν ὑποκειμένῳ τινὶ εἶναι. Εἰτα καὶ παραδείγματι φανεροῖς τὸν πρώτην
οὖσίαν, οἷον ὁ τις ἀνθρωπός καὶ ὁ τις ἵππος· δ γάρ τις ἀνθρωπός οὐτε
35 καθ' ὑποκειμένου τινὸς κατηγορεῖται, ὥσπερ τὰ καθόλου εἴτε οὖσίαι, εἴτε
συμβεβηκότα, οὐτε ἐν ὑποκειμένῳ τινὶ ἐστιν, ὥσπερ τὰ συμβεβηκότα εἴτε
τὰ καθόλου, εἴτε τὰ μερικά. Ταῦτα εἰπών, δείχνυσι καὶ τὰς δευτέρας
οὖσίας τίνες εἰσὶν, λέγων· „Δεύτερα· δὲ οὖσίαι λέγοντας τὰ τε

εἰδη, ἐν οἷς εἰδεσιν εἰσὶ τα καὶ περιέχοντας αἱ πρῶται λεγόμεναι οὐσίαι, καὶ τὰ τῶν εἰδῶν τούτων γένη, "τουτέστιν αἱ καθόλου οὐσίαι, τὰ εἰδη δηλονότες καὶ τὰ γένη τῶν οὐσιῶν. Εἴτα καὶ παραδείγματα τὰς δευτέρας οὐσίας φανεροῖ, δευτέραν οὐσίαν ὡς εἶδος λέγων τὸν ἀνθρώπον, ἐν φερετινός τις ἀνθρώπος, καὶ πάλιν δευτέραν την οὐσίαν ὡς γένος τὸ ζῷον, σπερ εστιν ἀνθρώπου γένος.

Ζητήσατε.

Ἐγταῦθα πρῶτον ζητεῖται εἰ τὴ κατηγορία τῆς οὐσίας καλῶς προτίττεται τῶν ἄλλων ἀπαρτῶν κατηγοριῶν· καὶ φημί πρὸς τοῦτο ἄνευ f. 85 ἐπιχειρημάτων, διτοικαλῶς, διότι τὴ οὐσία προτέρα εστι τῇ φύσει πάντων τῶν ἄλλων συμβεργάτης· ἀναρρουμένης γάρ τῆς οὐσίας, ἀναρρουνταί τὰ ἄλλα πάντα, ἀλλ' οὐκ ἀντιστρέψει· οὗτος δὲ ἀναρρουμένους, ἀναρρεῖται τὰ ἄλλα, καὶ οὗ τὸ ἀνάπτων, πρότερον εστι τοῦτο. Ἐστιν ἄρα τῇ οὐσίᾳ ὑποκείμενον καὶ τοῦτο πάντων ἡ ἔχουσι δι' αὐτῆς τὸ εἶναι, καὶ αὐτῇ δι' ἐκείνων αὐτοὺς καὶ αἰτία πάντων, διότι αἱ ταύταις ἀρχαὶ ἀρχαὶ εἰσιν πάντων τῶν θεων.

Δεύτερον. Ζητεῖται εἰ τὴ οὐσία εστι γένος τῶν ὄλικῶν καὶ ἀλλων οὐσιῶν· καὶ λέγω πρὸς τοῦτο ἄνευ ἐπιχειρημάτων, διτοικαλῶς τῷ Περφύρῳ διοκεῖ, τὴ οὐσία διαφείται πρώτῃ διαφέσει εἰς τὴν σωματικὴν οὐσίαν καὶ τὴν ἀσώματον· εστιν ἄρα γένος αὐτῶν, καὶ ἐπομένως καὶ τῶν ἀλλων καὶ ὄλικων· γάρ τοι μάτιος οὐσία εστιν οὐσία ἀσύλος καχαροσμένη πάσης ὄλης, καὶ τὴ οὐσική αὐθίς ἀμοίως καὶ ὄλική εστιν. Ἀλλὰ διοριζόμενος λέγω, διτοικαλῶς εἰσὶν αἱ ὄλικαι καὶ ἀσύλοι εἰσὶν ἐν τῷ αὐτῷ γένει τῷ λογικῷ, ἀλλ' οὐκ εἰσὶν ἐν τῷ αὐτῷ γένει τῷ φυσικῷ. Καὶ τὸ πρῶτον δείκνυμεν τὸ γένος τὸ λογικὸν λαμβάνεται ἀπό τον οὐσιού λόγου· ὅθεν τὸ εἶδος τοῦ λόγου τὸ λογικόν λαμβάνεται αὐτὸν τὸ αὐτόν, ἐν τῷ αὐτῷ λογικῷ εἰσι γένει. Ἀλλ' αἱ ὄλικαι καὶ ἀσύλοι οὐσίαι ἔχουσιν ἔνα λόγον οὐσιόν εἶδος τοῦ λόγου τῶν διαφορῶν τῶν διαφορουμάτων τὸ γένος, διτοικαλῶς τὸ αὐτὸν ὄφεσταί είσιν αἱ οὐσίαι οὐσίαι καὶ αἱ ἀσύλοι οὐσίαι εἰσὶν ἐν τῷ αὐτῷ λογικῷ. Τὸ δεύτερον δὲ τὸ δείκνυμενον εἶται. Ἐκεῖνα οὐκ εἰσὶν ἐν τῷ αὐτῷ λογικῷ γένει· τῷ φυσικῷ διπερ οὐ οὐσιογενεῖσιν ἐν τῇ αὐτῇ ὄλη· τοιαῦτα δέ εἰσιν αἱ ὄλικαι οὐσίαι καὶ ἀσύλοι· αἱ μὲν γάρ αὐτοὶ οὐκ ἔχουσιν ὄλην, αἱ δὲ ὄλικαι ἔχουσιν· ἄρα, καὶ τὰ λοιπά.

Τρίτον. Ζητεῖται τίς τὴ οὐσία εστὶν τὴ ἐνταῦθα ὄριζομένη, πότερον ἀπλῆ, τὴ οὐσία τοῖνυν πρὸς τοῦτο διακρίνων, διτοικαλῶς περι μὲν τῇς τοικαλῆς συνθέτεως οὐδὲ τὴ οὐσία γρή, διτοικαλῶς γάρ ἐκ τῶν προσεχῶν εἰργμένων, διτοικαλῶς τὴς ἀπλῆς οὐσίας καὶ τὴς συνθέτου εἰτε ἐξ ὄλης καὶ εἶδους, εἰτε ἐξ οὐσίας καὶ τοῦ εἶναι, ἐνταῦθα διαλέγεται κατὰ τὸ πρᾶγμα· τὴ οὐσία τὸ γενικότατον γένος καὶ τὴν ἀπλῆν καὶ σύνθετον περιέχει· f. 85*